

En resa genom judiska bibliografier och bibliotek

BOKRECENSION

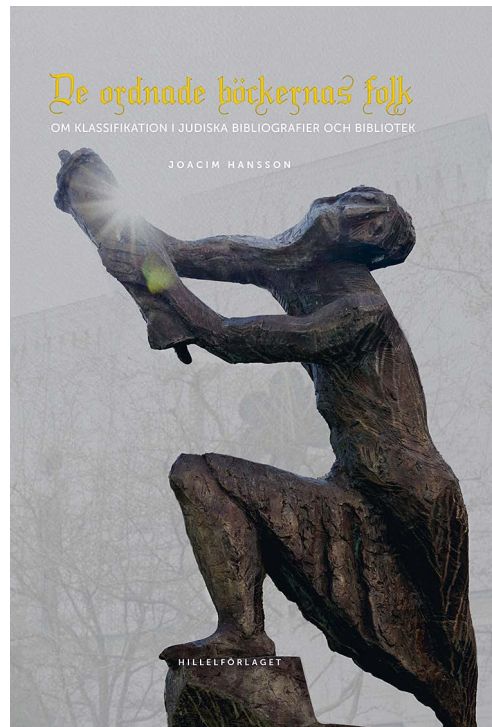
DOI: <https://doi.org/10.30752/nj.129376>

Joacim Hansson: **De ordnade böckernas folk: om klassifikation i judiska bibliografier och bibliotek** (Stockholm: Hilleförlaget, 2022), 152 sidor.

I en kultur som ställer texten och boken i centrum på det sätt som judendomen gör blir det naturligt att också boksamlingen, arkivet och biblioteket får en särskild plats. [...] Böckerna är viktigare än rummet, samtalet är viktigare än den blinda lydnaden. (s. 136)

Litteratur klassificeras för att vi ska kunna hitta den. Bibliografier och klassifikations-system gör böcker och andra former av skrifter sökbara, identifierbara och användbara. Klassifikationssystem har därmed en tydlig praktisk funktion. Att de är praktiska gör dem emellertid inte neutrala. Som påpekats av många forskare innefattar klassifikationssystem både mer och mindre tydliga hierarkier och normer. De reflekterar sin tidsanda och rådande föreställningar om kunskap, samhälle och relevans.

Trots att det är allmänt antaget att klassifikationssystem reproducerar kulturella strukturer har få studier i detalj tagit sig an det här temat. Joacim Hanssons studie av klassifikation i judiska bibliografier och

bibliotek är därför på många sätt unik. Även om syftet i första hand är att visa hur olika system sett ut och växt fram, finns här också en genomgående och givande reflektion kring hur klassifikation relaterar till kultur och identitet. Några enkla svar kan sällan ges, men boken väcker många tankar på hur klassifikation skapar mening, eller viss mening.

Upplägget i *De ordnade böckernas folk* är kronologiskt och geografiskt. Vi rör oss från förmodern judisk indexering till 1900-talets klassifikationssystem och från Israel ut i Europa över Atlanten till USA för att slutligen landa i Sverige och två svenska Judaica-system. Resan visar på unika sidor hos både den litteratur man försöker fånga in och hos de system som tas fram. Vi ser till exempel hur det i klassificering av judisk litteratur länge inte görs en åtskillnad mellan tryckta böcker och handskrifter i bibliografierna. Det här visar på handskrifternas historiska och religiösa betydelse, men också hur bredare diskurser kring klassifikation förstås även påverkar klassifikationen av judisk litteratur. Under historiens gång får både centrala individer och deras privata samlingar och system och de system som tas fram vid större bibliotek en viktig roll att spela i klassificeringen av judisk litteratur.

Det som historiskt blir speciellt tydligt i Hanssons studie är skillnader mellan klassifikation framtagen utifrån – ofta inom en kristen kontext och maktstruktur – och inifrån, med målet att tillgodose och svara på judiska intressen och behov. Olika utgångspunkter ger olika upplägg. Det som också blir tydligt speciellt under 1900-talet är både de möjligheter och begränsningar ett övertagande av internationellt godtagna system kan ha. Inte minst blir det här tydligt i frågan om hur Förintelsen ska klassificeras. Var hör Förintelsen hemma i ett klassifikationssystem? Vilka möjligheter till judisk identitet i relation till Förintelsen ger olika system möjlighet till? Det här är en fråga som speciellt intresserar Hansson, men som också utan tvivel har varit en konkret utmaning och en stor fråga för dem som praktiskt i bibliotek behövt ta sig an temat.

Det spelar roll var ett historiskt skeende placeras i ett klassifikationssystem. När det gäller Förintelsen har, som Hansson visar,

olika system använts med olika konsekvenser för förståelsen av det skedda. I kapitlet ”Att klassificera en katastrof – judiska bibliotek och nittonhundratalet” ser Hansson både kort på Förintelsens konsekvenser för judiska bibliotek – i många europeiska kontexter en mer eller mindre fullständig utplåning – och arbetet med att framför allt i USA införa Förintelsen i bibliotekssystem. Med utgångspunkt i det kända Dewey-systemet visar Hansson på två rätt olika lösningar – Weine Classification Scheme och Elazar-systemet – som både fyller vissa användarbehov men också visar på en viss bakomliggande ideologi och varierande narrativ som man strävar att förhålla sig till.

Förintelsen kan inte förbises när det gäller judiska bibliotek och klassifikation. Ändå är det också värt att komma ihåg att allt inte gick förlorat i samband med Förintelsen. I bland annat Sverige finns judiska bibliotek och samlingar bevarade. I bokens avslutande del är det två svenska Judaica-system läsaren får ta del av – Jacobowskysamlingen vid Uppsala universitetsbibliotek och Judiska biblioteket i Stockholm. I likhet med andra delar av de judiska bibliografiernas och bibliotekens historia ser vi även här i de valda klassifikationssystemen inflytande från både enskilda individer och internationella bibliografiska debatter och system. Även när det gäller Förintelsen hittar Hansson i de svenska systemen intressanta lösningar med betydelse för judisk integritet och identitet. Trots sin perifera plats har med andra ord även de två svenska systemen något anmärkningsvärt att tillföra bilden av klassifikation i judiska bibliotek.

Det är helhetsmässigt en givande resa Hansson tar med läsaren på. Utan tvivel hjälper det läsningen om man har en viss förförståelse kring och ett intresse för bibliografiska frågor och klassifikation, men Hansson uttrycker sig både språkligt och

tematiskt på ett sätt som borde öppna sig för en bred läsekrets. Det här är kort sagt en språkligt klar studie med välvalda exempel och utvecklingar. Utan tvivel kan studien också bjuda in fler till den bibliografiska forskningens på många sätt fascinerande och betydelsefulla värld. En värld som ofta förblir dold, men som kan påverka oss mera än vi tror och därför är värd att stanna upp vid och begrunda.

De ordnade böckernas folk väcker också frågor om andra judiska bibliotek och om bibliografier och klassifikation inom andra religiösa traditioner. Det här är ett inte helt utforskat forskningsfält, men ett fält där utan tvivel mera kunde göras. Dagens informationsteknologiska verktyg har infört andra sätt att göra samlingar sökbara än traditionella klassifikationssystem, men en lång religionshistoria står innan dess till buds med ett mångfacetterat utbud av bibliografier och system värda en närmare analys. ■

SOFIA SJÖ

Forskarbibliotekarie, Donnerska institutet